

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی (تهران مرکزی)

دانشکده زبانهای خارجی

برنامه همایش علمی دو روزه
« نقش محوری الفبا در فرهنگ ارمنی »

توان ۱۳ و ۱۴ مهرماه ۷۹

به نام خدا

دانشگاه آزاد اسلامی (تهران مرکزی)

دانشکده زبانهای خارجی

آقای ادین باخدا ساریان ...

بدینوسیله از شما دعوت می شود در همایش دو روزه ای که تحت عنوان

« نقش محوری الفبا در فرهنگ ارمنی » در روزهای چهارشنبه و پنج شنبه ۱۳ و ۱۴ مهرماه سال

جاری در دانشکده زبانهای خارجی دانشگاه آزاد اسلامی برگزار خواهد کردید حضور بهم رسانید

آدرس : خیابان ولی عصر خیابان شهید سر اشکرفلاحی (زعفرانیه) نبش کوچه شهید ثوری پلاک ۱

۱- گزارش آقای مرایر ششاعتظربان عضو هیات علمی

دانشگاه اصفهان

موضوع گزارش: دست آوردهای نوین هنر ارمنی-جلفای اصفهان

۲- گزارش آقای آزاد مانیان عضو هیات علمی دانشگاه اصفهان

موضوع گزارش: برخی مفاهیم عرفانی در ادبیات

ایرانی و ارمنی

۳- گزارش آقای دکتر مسروپ بالابان عضو هیات علمی

دانشگاه های اصفهان و کرمان و سرپرست دانشکده

روانشناسی دانشگاه اصفهان

موضوع گزارش: ادبیات ارمنی تجلیگاه روانشناسی ملی

... تبار و پذیرایی از ۱۲/۳۰ الی ۱۳/۳۰ ...

نشست سوم از ساعت ۱۲/۳۰ الی ۱۵/۱۵

هیئت رئیسه: آقای سبتیز بابویان، آقای دکتر سید فضل الله قدسی

منشی های جلسه: خانم آرزو وژانژان، خانم سارینه ججووان

۱- گزارش آقای ادیک باخدا ساریان (گرماتیک) سر دبیر

دفته نامه «لوئیس» و نشریه «آپاگاک»

موضوع گزارش: تاریخچه فعالیت مدارس ارمنی در ایران

۲- گزارش آقای تیگران یوغوسیان کارشناس زبان ارمنی

و پرباستارو مترجم ارمنی صدا و سیما جمهوری اسلامی

موضوع گزارش: تاریخچه رسانه شننداری ارمنی در ایران

نگاهی به تاریخ مدارس ارمنی ایران (چکیده مقاله)

ادیبک باغداساریان

مدارس ملی نقش بسیار مهمی در زندگی ارمنیان ایرانی دارد زیرا برای آنان، مدرسه از یک سو در خدمت آموزش و پرورش جامعه قرار دارد و از سوی دیگر مظهر بقای معنوی است.

بر اساس اطلاعات تاریخی، نخستین مدارس ارمنی در ایران در جوار کلیساها تأسیس شدند (از سده های ۱۳-۱۲ م.) که عمدتاً ماهیت مذهبی داشتند. مدارس جدید و امروزی از دهه سوم سده ۱۹ در شهرهای مختلف چون تبریز، جلفای اصفهان و تهران تأسیس شدند. پیشگامان تأسیس این مدارس بطور کلی تحت تأثیر مراکز فرهنگی ارمنی قفقاز، روسیه، هند و غیره بودند.

بنیانگذاری نخستین مدارس ارمنی در شهرهای مختلف ایران به اختصار بشرح زیر است:

جلفای اصفهان ۱۸۳۳م، در همین شهر نخستین مدرسه دخترانه ارمنی که در ضمن نخستین مدرسه دخترانه در ایران بود در سال ۱۸۵۴م. تأسیس شد، تبریز ۱۸۳۵ (جالب توجه است که رافی رمان نویس مشهور ارمنی در سالهای ۷۷-۱۸۷۵ در این مدرسه تدریس کرده است). تهران ۱۸۷۰ مدرسه دخترانه در ۹۲-۱۸۹۱، سلماس دهه ۱۸۷۰، مراغه ۱۸۸۵، ارومیه، ماکو، قره داغ، بارانداز ۱۹۰۰-۱۸۹۸، همدان ۱۹۰۴، قزوین، مشهد، اراک، رشت، انزلی در سالهای ۱۹۰۹-۱۹۰۵، اهور ۱۹۲۰، چهارمحال ۱۹۲۲ و غیره.

گروهی از دانش آموزان ارمنی در این سالها غیر از مدارس ملی ارمنی در مدارس وابسته به میسیونرهای آمریکایی، انگلیسی و فرانسوی نیز تحصیل می کردند و ساعات محدودی از برنامه درسی آنها به تدریس زبان و ادبیات و تاریخ ارمنیان اختصاص داشت.

ارمنیان بر اساس مجوزها و فرمان های خاص ضمانت اجرایی برخوردار از مدارس ملی خود را دریافت می کردند. این مدارس از زمان تأسیس تا سال ۱۹۳۶ کلاً توسط خود ارمنیان اداره می شد. در این سال به دستور رضا شاه پهلوی این مدارس و مدارس سایر اقلیت ها تعطیل شد تا استعفای وی در سال ۱۹۴۱ که مدارس ارمنی بازگشایی شدند برخی از آنها اجباراً نام خود را تغییر دادند. قابل ذکر است که در فاصله سالهای ۴۱-۱۹۳۶ بچه های ارمنی در منازل به تحصیل زبان مادری، علوم دینی و تاریخ و ادبیات می پرداختند، با این حال این رویداد ضربه هولناکی به پیکره دانش ارمنی بچه ها بود. کلیه مردان و زنانی که امروز بیش از ۷۰ سال سن دارند با تأسف از آن سالها یاد می کنند زیرا از فرصت آموزش صحیح در مدارس ارمنی محروم شده اند.

تا سال ۱۹۳۶ کلیه مواد درسی در مدارس ارمنی به زبان ارمنی تدریس می شد. از سال ۱۹۴۱ زبان اصلی تدریس همانا زبان فارسی گردید و در کنار آن بطور کلی هفته ای ۶ ساعت به مواد درسی ارمنی (زبان- ادبیات-تاریخ، دینی) اختصاص یافت و این در حالی بود که پیش از ۱۹۳۶ بطور کلی از ۳۶ ساعت درسی نیمه به مواد ارمنی و نیمه دیگر به سایر مواد از جمله زبان و ادبیات فارسی، تاریخ، علوم، زبان خارجی، ریاضیات و غیره اختصاص می یافت. در سال ۱۹۴۶ با وساطت شورای خلیفه گری ارمنیان تهران درس دینی به عنوان ماده درسی رسمیت یافت.

وضع تدریس زبان و ادبیات و تاریخ و درس دینی به همین منوال ادامه یافت تا سال ۱۹۸۲ به دستور وزیر آموزش و پرورش وقت کتاب دینی فارسی به عنوان ماده درسی رسمی در این زمینه در مدارس ارمنی تعیین شد. ساعات تدریس ارمنی کاهش یافت و تدریس کتاب تاریخ ممنوع شد. تدریس کلیه مواد درسی ارمنی در دبیرستان ها از برنامه درسی حذف گردید. نتیجه تصمیم گیری ها و عملکردهای ۱۸ سال اخیر این بود که سطح دانش ارمنی (زبان- دینی- تاریخ- ادبیات) در میان دانش آموزان ارمنی به شدت تنزل یافت. این امر باعث تضعیف دانش زبان ارمنیدر میان نوجوانان ارمنی شد. امروز تعداد افرادی که از آن سال دوران تحصیلات ابتدایی و راهنمایی و متوسطه را گذرانیده اند از نظر نگارش ارمنی و سخن گفتن بدان زبان و آگاهی مربوط به قوم خود در سطح بسیار پایین قرار دارند.

از سال تحصیلی ۸۰-۱۳۷۹ دگرگونی هایی در مدارس ارمنی صورت می گیرد در ۱۸ سال اخیر که ارمنیان از انتصاب بعنوان مدیران مدرسه محروم بودند، اکنون اجازه یافته اند بدین منصب برسند. تعداد ساعات درسی ارمنی رو به افزایش است و امید می رود در جو اجتماعی و سیاسی موجود در کشور کلیه مسایل مدارس ارمنی یکایک حل گردد.

Այլևս Իրանահայ Դպրոցների Պատմություն (Ամփոփած տարբերակ)

Էդ. Բաղդասարեան

Իրանահայ համայնքում յատուկ դեր ունի ազգային դպրոցը, քանզի նրանց համար դպրոցը ոչ միայն լուսաւորութեան ու կրթութեան օջախ է, այլև հոգևոր գոյատևման կարևորագոյն միջոց:

Պատմական տուեալները վկայում են, որ հայկական եկեղեցիներին ու վանքերին կից դպրոցներ են գոյութիւն ունեցել դեռևս 12-13 դդ., որոնք հոգևոր դպրոցներ էին: Աշխարհիկ դպրոցները երևան են եկել 19-րդ դ. առաջին կեսին: Առաջին այդպիսի դպրոցները ստեղծել են Թաւրիզում և Նոր Ջուղայում, Կովկասի, Ռուսաստանի, Յնդկաստանի և այլ երկրների հայ մշակութային օջախների բարերար ազդեցութեան տակ:

Իրանի հայաբնակ շրջաններում այսպէս է եղել առաջին դպրոցների հիմնադրումը՝ Նոր Ջուղա 1833 թ., իզականը 1854 թ. (Իրանում առաջինը), Թաւրիզ՝ 1835 թ. (Արամեան դպրոցը որում 1875-77 թթ. դասաւանդել է մեծանուն Րաֆֆին), Թեհրան՝ 1870 իսկ իզականը 1891-92 թ., Սալմաստ 1870-ական թթ., Մարաղա՝ 1885 թ., Ուրմիա, Մաքու, Ղարաղաղ և Բարանդուզ 1898-1900 թթ., Յամաղան 1904 թ. Ղազին, Մեշեղ, Սուլթանաբաղ, Ռաշտ, Էնզելի, Ահազ, 1920, Ջարմահալ 1922 թ. և այլն:

Յայ երեխաները այդ տարիներին ազգային դպրոցներից բացի սովորում էին նաև ամերիկեան, անգլիական և Ֆրանսիական միսիոներական դպրոցներում, որոնց մէջ հայոց լեզուի, պատմութեան և գրականութեան ժամերը սահմանափակ էին:

Իրականում հայկական ազգային դպրոցներին իրաւական երաշխիք էր տրուած շահերի մի քանի հրամանագրերով ու փաստաթղթերով: Յայոց դպրոցները իրենց սկզբնաւորման օրից (19-րդ դ. 30-ական թթ.) մինչև 1936 թ. ունեցել են ներքին ինքնավարութիւն: Այդ իրաւունքի արտայայտութիւնն են եղել սեփական ուսումնական ծրագրերը, հայերէն լեզուով ուսուցումը: Դպրոցները ստեղծուում և պահուում էին ծխականների միջոցներով և ղեկավարուում էին թեմական կամ համայնքային խորհուրդների ընտրած հոգաբարձութիւնների կողմից:

1936 թ. Ոգա շահը փակեց ինչպէս հայկական, այնպէս էլ ազգային այլ փոքրամասնութիւնների դպրոցները: Ուստի մինչև դպրոցների վերաբացումը 1941 թ. հայ երեխաները տներում էին սովորում իրենց մայրենի լեզուն, պատմութիւնը, կրօնը: 1941-ից յետոյ կառավարութեան կարգադրութեամբ ուսուցման հիմնական լեզուն փաստօրէն պարսկարէնը դարձաւ: Միայն ծրագրից դուրս թոյլատրուած էր հայոց լեզուի և կրօնի ուսուցումը: Այդ երկու առարկաներն էլ մտցւեցին ոչ պարտադիր առարկաների շարքը: 1946 թ. Թեհրանի թեմական խորհրդի միջնորդութեամբ կրօնը ճանաչւեց որպէս պարտադիր առարկայ:

Մինչև 1936 թ. միջին հաշուով շաբաթական 36 դասաժամից կէտում (18 ժամ) պարապուում էին հայերէն առարկաները, իսկ մնացեալը միւս առարկաները և պարսից լեզուն և գրականութիւնն ու պատմութիւնը:

1936-41 թ. հայկական դպրոցները փակուած էին, 1941 թ. մինչ 1982 թ. միջին հաշուով իւրաքանչիւր շաբաթ պարապուում էր 6 դասաժամ հայկական առարկաներ (հայոց լեզու, հայոց պատմութիւն, կրօն՝ հայերէնով): 1982 թ. լուսաորութեան նախարարի հրամանագրով, հակառակ սահմադրական օրէնքի, կրճատւեցին այդ դասաժամերն ու ծրագրից հանւեցին հայոց լեզուն և պատմութիւնը, ապա հետագայ տարիներում դասաւանդուում էր կրօնի առարկան՝ պարսկերէն լեզուով, որի դասագիրքը պատրաստուել էր նախարարութեան միջոցով: Այդ թւականից յետոյ դասաժամերը 2-ից մինչև 6 (այժմ) փոփոխական է եղել, յատկանշելի է, որ միջնակարգում չէր թոյլատրուում հայերէն առարկաների դասաւանդումը: Այդ փոփոխականութիւնը մանաւանդ Թեհրանի և միւս քաղաքների միջև ակնյայտ էր: Որպէս արդիւնք մի ամբողջ սերունդ զրկւեց իր մայրենի լեզուի լաւագոյն և պատշաճ ուսումից:

Այժմ, նկատի ունենալով երկրի դեմոկրատանացման հսկայական ձեռքբերումները, մէկ առ մէկ լուծուում են հայոց ազգային դպրոցներում եղած բարոյութիւնները, որոնք են ողջունելի են , են յուսադրիչ: